

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології
Кафедра української літератури

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ПРОЗА КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
української літератури
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Українська історична проза кінця XIX – початку XX ст.
Викладач (-і)	Баран Євген Михайлович
Контактний телефон викладача	(0342) 59-60-74
E-mail викладача	evgen23@i.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ECTS, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестра за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Проблема історичної свідомості українського народу, у якого в умовах тоталітарної держави хотіли витравити почуття самостійності, самоповаги, а відтак перспектив подальшого історичного саморозвитку, ніколи не втрачала своєї злободенності для української інтелігенції. Сьогодні ця проблема постає перед нами, позначена нерідко гірким досвідом попередніх поколінь.</p> <p>Справедливою є думка німецького філософа К.Ясперса про те, що «історичні досягнення тісно зв'язані з традицією, вони передаються і тому можуть бути втрачені» (Карл Ясперс. Смысл и назначение истории. М., 1991). Це твердження дозволяє зрозуміти причини посиленого інтересу до творів історичної тематики на певних відрізках суспільно-політичного життя з боку читачів, критиків і літературознавців. І якщо у перших цей інтерес має тенденцію до спаду чи нового піднесення, то в останніх він, в основному, перманентний. Читацькі зацікавлення чи збайдужіння до історичної романістики дозволяє повніше наголосити на причинах такого явища і формувати читацькі смаки на кращих взірцях.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета курсу – дати студентам певну суму знань з української історичної прози кінця XIX – початку XX ст., висвітлити на їх основі найбільш типові явища і факти тогочасного суспільно-історичного життя України, висвітлити її періоди, напрями, стилі, жанри та засувати роль знакових постатей у означеному дискурсі.</p> <p>Завдання курсу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • донести знання про визначні здобутки української історичної класичної прози; • розкрити стосунки літератури та суспільно-політичного розвитку; • навчити студентів аналізувати художні тексти, засвоївши специфіку історичної романістики; • домогтися самостійного опрацювання студентами текстів української історичної класичної прози; • залучати студентів до активного наукового пошуку, до участі в наукових студентських конференціях. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій і методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.</p> <p>Загальні компетентності:</p> <p>ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, вироблення власної дослідницької стратегії й реалізації її у професійній діяльності.</p> <p>ЗК 14. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.</p> <p>Фахові компетентності:</p>	

ФК 1. Здатність активно застосовувати професійно-профільні знання, уміння й навички з мовознавчих, літературознавчих, психолого-педагогічних дисциплін із використанням передових освітніх технологій у загально-освітніх навчальних закладах різних типів.

ФК 7. Здатність до реалізації виховної функції під час навчання.

ФК 9. Здатність розглядати літературні тексти, явища і факти в контексті української та світової культури, виявляти специфіку літературних напрямів, течій, шкіл; уміти аналізувати індивідуально-авторський стиль окремих письменників.

ФК 11. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Володіти навичками розрізняти літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками.

ПРН 9. Володіти різними видами аналізу художнього твору, визначати його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та світової культури.

ПРН 11. Порівнювати мовні та літературні факти, явища, визначати їхні подібності й відмінності.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
практичні заняття	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна/ Вибіркова
4	А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями) Предметна спеціальність А4.01 Середня освіта (Українська мова і література)	2	Вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість годин		
	лекції	практичні заняття	самостійна робота
Тема 1. Класифікація української класичної прози.	2		6
Тема 2. Українська історична проза: добулішівський період.	2	2	6
Тема 3. Українська історична белетристика романтичного періоду (Євген Гребінка, Микола Маркевич, рання історична белетристика Панька Куліша)	2	4	6
Тема 4. «Чорна рада» Пантелеймона Куліша як перший український історичний роман.		2	6
Тема 5. Фольклорний елемент в українській історичній прозі: «Маруся» Марка Вовчка» і «Марко Проклятий Олекси Стороженка.		2	6
Тема 6. Хмельниччина в українській історичній белетристиці XIX-поч.XX ст	2	2	6
Тема 7. Історико-документальна проза («Чернігівка»		2	6

Миколи Костомарова, «Волинські оповідання» Ореста Левицького. Історична проза Данила Мордовця на етми української козаччини.			
Тема 8. Ідеологічна боротьба в українській історичній – «Вогнем і мечем» Сенкевича – «Князь Єремія Вишневецький» Івана Нечуя-Левицького. «Самостійники» і «федералісти» в українській класичній історичній прозі – Іван Нечуй-Левицький – Михайло Старицький.		2	6
Тема 9. Українська історична проза Галичини кінця ХІХ-поч.ХХ ст.: від Франка до Чайковського. Утопійний історичний роман – «Захар беркут» Івана Франка.	2		6
Тема 10. Українські історичні белетристичні нариси кінця ХІХ-початку ХХ ст.: Борис Грінченко, Вячеслав Будзиновський. Феномен історичної белетристики Адріана Кашенка.	2	2	6
ЗАГ.	12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Вид контролю – залік.</p> <p>Оцінювання знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (http://surl.li/sveiyt).</p> <p>Оцінювання здійснюється на основі накопичувальної системи оцінювання знань за 100-бальною шкалою.</p> <p>Максимальна кількість балів – 100.</p> <p>Загальні 100 балів включають: 45 балів за практичні заняття; 25 балів за самостійну роботу (презентаційний проєкт – 10 балів, індивідуальне завдання – 15 балів); 30 балів за контрольну роботу.</p> <p>Мінімальна кількість балів для позитивного зарахування курсу – 50 балів.</p> <p>Здобувач вищої освіти може отримати додаткові бали в межах неформальної освіти як результати навчання з навчальної дисципліни, що відображають зміст окремих тем (але не більше 10 балів) відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (http://surl.li/vvwxlh).</p>		
Вимоги до письмової роботи	<p>Контрольна робота – 5 балів.</p> <p>Самостійна робота – 20 балів.</p>		
Семінарські/практичні заняття	Максимальна оцінка – 100 балів		
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Виконання 50% завдань під час вивчення навчальної дисципліни.</p> <p>При виставленні підсумкової оцінки враховуються навчальні досягнення здобувачів вищої освіти (бали), набрані за виконання всіх видів робіт під час поточного контролю, а також бали за результати неформальної освіти (http://surl.li/vvwxlh).</p>		
Підсумковий контроль	<p>Форма підсумкового контролю – екзамен.</p> <p>Форма здачі – комбінована (усна, письмова).</p>		
7. Політика навчальної дисципліни			
<p><u>Письмові роботи.</u> Виконання письмових робіт у процесі вивчення навчальної дисципліни є обов'язковим для всіх здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти. Інформація щодо результатів тестування, виконання індивідуальних / групових робіт, презентації результатів</p>			

самостійної роботи, загальна оцінка змістового модуля в цілому надається кожному здобувачеві вищої освіти індивідуально, що відображено в електронному журналі. Неприпустимими є плагіат та списування. Інформація щодо оцінки виконання індивідуального завдання надається здобувачеві освіти після представлення результатів виконання роботи. Результати виконання індивідуального творчого завдання надаються згідно з розкладом практичних занять.

Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем вищої освіти ґрунтуються на основі положень нормативно-правових документів та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/vystzz>), Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/fhjkjz>), Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/qwibaw>), Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/lympni>).

Відвідування занять. Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/rokxqk>). Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/sveiyt>).

Неформальна освіта. Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника (<http://surl.li/vvwxlh>).

8. Рекомендована література

Основна література:

1. Ільницький Микола. Людина в історії (Сучасний український історичний роман). К., 1989.
2. Сиротюк Микола. Український радянський історичний роман. Проблема історичної та художньої правди. К., 1962.
3. Павленко Галина. Становлення історичної белетристики в давній українській літературі. К., 1984.
4. Нахлік Євген. Українська романтична проза 20-6—х років XIX ст.. К., 1988.
5. Євген Баран. Українська історична проза другої половини XIX-початку XX століття і Орест Левицький. Львів. 1999.
6. Романа Багрій. Шлях сера Вальтера Скотта на Україну («Тарас Бульба» М.Гоголя і «Чорна рада» П.Куліша в світлі історичної романістики В. Скотта). К., 1993.
7. Олександр Федорук. «Чорна рада» Пантелеймона Куліша (історія тексту). К., 2019.

15. Інформаційні ресурси

- a. <http://bukvoid.com.ua/>
- b. <http://litakcent.com/>
- c. <http://diasporiana.org.ua/category/ukrainica/page/75/>
- d. <https://kharkiv-nspu.org.ua/archives/category/novynky>

